

Kontakt med dricksvatten? Typgodkännande säkrar produktvalet

Infrastrukturen i Sverige åldras, inte minst när det gäller distributionen av dricksvatten. Många vattentorn, VA-verk med flera står inför behov av renovering. I samband med det diskuteras ofta "dricksvattengodkännande" för produkter. Vi vände oss till företaget Kiwa för att få veta mer om detta och det första vi lärde oss var lite oväntat att ett sådant godkännande faktiskt inte finns...

MARCO VAN BRINK ÄR INTERNATIONAL BUSINESS MANAGER VID KIWA SVERIGE AB.

- Egentligen finns det en liten språkförbistring kring den här frågan. Man säger "dricksvattengodkännande", men vad det egentligen handlar om är ett svenskt typgodkännande av byggprodukter, säger han och fortsätter:

- Det svenska typgodkännandet nämns i den svenska bygglagstiftningen, som består av Plan- och Bygglagen (PBL), Plan- och Byggförordningen (BFS) och Boverkets Byggregler (BBR). Där finns den så kallade "Typ 7:an" (BFS 2013:6) som beskriver typgodkännandesystemet. Typgodkännande utfärdas av ett ackrediterat certifieringsorgan. Idag finns två sådana i Sverige, Kiwa och SP.

KIWA JOBBAR ALLTSÅ INOM OMRÅDET OCH UTFÄRDAR TYPGODKÄNNANDEN.

- Väldigt enkelt beskrivet så granskar vi en massa underlag, styrkande dokumentation och så vidare mot lagstiftningen. Sedan gör vi ett utlåtande om att en byggprodukt uppfyller de krav som finns i den svenska bygglagstiftningen. I BBR finns det ett antal olika egenskaper upptagna som man ska ha med sig för att ett typgodkännande ska kunna ges. Ett av dessa områden gäller material i kontakt med dricksvatten och går i princip ut på att produkter ska ha sådana egenskaper att hälsan inte sätts på spel, säger van Brink.

SYSTEMET SOM SÅDANT HAR FUNNITS LÄNGE.

- En gång långt tillbaka i tiden var det typgodkännandekontoret under Boverket som skötte detta. Då var det en myndighet. Sedan blev detta privatiserat vilket ledde till att Kiwa och SP är de bolag som sedan femton år är aktiva på området idag, säger Marco van Brink och fortsätter:

Marco van Brink,
Kiwa AB.

- Detta är ett svenskt system, lokalt. Det är de svenska byggreglerna vi tittar på, principiellt är det ett svenskt godkännande med en koppling till den svenska bygglagstiftningen. Andra länder i Europa har andra bygglagstiftningar.

HUR ÄR DET DÅ, MÅSTE MAN ANVÄNDA TYPGODKÄNDA PRODUKTER I SÅDANA HÄR APPLIKATIONER?

- Nej, det måste man inte. Systemet är frivilligt, men det nämns väldigt tydligt i bygglagstiftningen. Det är byggherren som har ansvaret för att byggnaden uppfyller kraven, han har bevisbördan och kan alltså bevisa en produkts egenskaper på annat sätt om han vill. Men det enklaste sättet att visa är att en oberoende part bekräftar att allt är grönt och OK. Så har det fungerat sedan lång tid, säger Marco van Brink.

DET ÄR MÅNGA PRODUKTER SOM IDAG HAR ETT TYPGODKÄNNANDE.

- Nu är det så att det nog blir lite ändringar framöver, för det kommer mer och mer europeiska regler. Bland

annat en byggproduktförordning som kallas CPR och som handlar om CE-märkning av byggprodukter. Det är då en europeisk lagstiftning. Fler och fler byggprodukter ska CE-märkas och reglerna är sådana att om en produkt ska CE-märkas, då får den inte också typgodkännas. Finns det ett tidigare typgodkännande så ska det dras tillbaka, säger van Brink och fortsätter:

- När det gäller dricksvattenrelaterade frågor så är det så att idag finns det ingen harmonisering i Europa, inget är heller på gång. Många försök har gjorts genom åren, men det har inte lyckats riktigt. Det är en svår fråga att komma överens om i Europa helt enkelt. Det finns olika angreppssätt för att bestämma att ett material eller en produkt inte påverkar dricksvattenkvaliteten.

VEM ÄR DET DÅ VANLIGEN SOM VILL HA ETT TYPGODKÄNNANDE?

- De flesta är byggprodukttillverkare. När det gäller just dricksvatten så är det delvis också materialtillverkare. Det finns ibland möjligheter att godkänna själva materialet. För det mesta gäller det en produkt, exempelvis en beläggningssmassa. Dessa produkter godkänner man och då bedömer vi risken för dricksvatten men vi tar även med sådant som blandningsförhållanden och liknande som är viktigt. Fel blandningsförhållanden i en 2K-massa kan till exempel leda till att det går väldigt snett och därför är det bra att ett typgodkännande förutsätter ett korrekt utförande, säger Marco van Brink.

DET HAR BLIVIT MER OCH MER AKTUELLT MED RENOVERINGAR AV VA-ANLÄGGNINGAR.

- Därmed ökar intresset inom segmentet. Kommunerna sliter med frågan vad man ska göra, vilka metoder och produkter man ska använda, vad som fungerar och inte. Vissa är föregångare och

kan mycket om detta. Det gäller främst storstadsregionerna där det finns både resurser och kunskap. Det är oerhört komplicerade regelverk och det är svårt att ha koll och kunskap och här kommer ofta mindre kommuner till korta, menar van Brink och fortsätter:

- Det är i sådana lägen som ett utlåtande i form av ett certifikat där det står att man får använda en produkt i kontakt med dricksvatten är en klar tillgång. Då vet kommunen ifråga att det är OK att beställa och köpa in en viss produkt.

MER PRAKTISKT NÄR MAN FÅR EN FÖRFRÅGAN OM ATT TYPGODKÄNNA EN PRODUKT GÅR DET TILL SÅ HÄR:

- Kunden kommer, i tittar bland annat i olika lagstiftningar och ofta visar det sig att det som finns är funktionella krav. Det är med andra ord väldigt få exakta krav som ställs, utan mer funktionella krav

formulerade i stilen ”skydd med hänsyn till hygien, hälsa och miljö” som exempel. Nästa fråga blir då: vad innebär detta för den aktuella produkten? Till sist så blir det en tolkning av de funktionella kraven översatt till produkten ifråga, säger Marco van Brink.

SKULLE MAN INTE HITTA NÅGOT I BYGGREGELVERKET SÅ TITTAR MAN PÅ ANDRA STÄLLEN.

- Helst då i EN- och/eller SS-standarder. Ibland finns det något där som beskriver en testmetod, eller ger en kravställning. Ibland tittar man i gamla NKB, nordiska riktlinjer för byggsektorn. I vissa fall hittar vi verkligen ingenting och då måste vi backa. Går det inte att testa eller rimligt bedöma en produkt, så går det heller inte att typgodkänna den. Det är väldigt sällan det blir så, men det kan alltså hända, konstaterar van Brink.

- Kraven gäller för alla likvärdiga produkter.

Beläggingsmassor har vi exempelvis godkänt flera stycken och då är det de redan uppställda kraven som gäller. En likvärdig teknisk bedömning är väldigt viktigt i verksamheten. Producent A ska inte få det lättare än producent B att få sin produkt typgodkänd, utan samma regler och krav gäller för alla, understryker Marco van Brink.

DET FINNS ALLTSÅ EN DEL ATT HÅLLA REDA PÅ NÄR DET GÄLLER VILKA KRAV SOM STÄLLS PÅ MATERIAL OCH PRODUKTER I KONTAKT MED DRICKSVATTEN.

- Det gör det verkligen. Ett handfast tips är att om man vill vara på den säkra sidan, välj helt enkelt produkter som har typgodkännande. Men glöm inte bort att titta på vilka egenskaper som är med i godkännandet, så att inget viktigt missas, avslutar Marco van Brink.

Peter Olofsson

Applikation 1: Vattenverk

Ett företag som skaffat ett svenskt typgodkännande är Polyurea Sverige AB. VD Richard Lindberg berättar att det gäller en specifik beläggingsprodukt.

- 2013 gjorde vi de första applikationerna vid ett vattenverk. Vid den tidpunkten hade vi ännu inte det svenska typgodkännandet, men produkten i sig hade motsvarigheter från England och några andra länder. Applikationerna var dels en avjärningsbassäng, dels ett råvattenfilter. Det gällde renoveringar av betongkonstruktioner.

- Att skaffa ett svenskt typgodkännande för produkten tog vi själva initiativet till. Vi märkte att det var svårt att

Avjärningsbassäng renoverad med polyurea.

få genomslag och att kunderna mer eller mindre krävde att det skulle finnas ett svenskt typgodkännande. Nu har vi det på plats och det är en klar hjälp i marknadsbearbetningen, avslutar Richard Lindberg.

Applikation 2: Vattentorn

Svensk Industriutveckling AB har typgodkännande för en av sina produkter för kristallisering av betong. Björn Hestner berättar att det gäller produkten Aquafin IC från tyska Schomburg, som man nu arbetat med i åtta år.

- I princip fungerar produkten så att alla de kapillärer som bildas när betongen härdar tätas av produkten. För att det ska fungera görs ytan först poröppen genom blästring eller flexning. Därefter begjuts ytan med fuktig vatten och sedan stryker man på produkten. Produkten sugas därefter in i betongen med hjälp av kapillärkraft. I betongen förenas materialet med kalk, syre och fukt och bildar då kristaller som tätar kapillärerna. Ytan blir då diffusionsöppet så att vattenånga kan passera. Det stoppar däremot vatteninträning

- I dricksvattensammanhang har vi bland annat tätat ett vattentorn i Uddevalla tidigare i år samt ett stort antal långsamfilter. Vi har annars använt metoden i många andra VA-sammanhang, bland annat reningsverk på betongytor som är exponerade för väder och vind, avslutar Björn Hestner.

Bild från kristallisering av ett vattentorn i Uddevalla.

ytskyddsgruppen.se
unika spetskompetenser & resurser

Renoverar • Ytskyddar • Förstärker
Metall & Betong

Ökad livslängd • Bättre kapitalvård • Mindre miljöpåverkan